

PF31 E2.mp3

00:00:23

Omroeper: Wat doe je als raadslid wanneer je moet kiezen tussen draagvlak en daadkracht? Als je weet dat de keuzes die je vandaag maakt pas over twintig jaar hun effect hebben. Als je moet samenwerken met partijen die je niet zelf hebt gekozen. En als je soms zelfs over je eigen graf moet regeren. In de podcastserie "Een heet dossier" van Platform31 volgen we raadsleden in Ede die zich staande proberen te houden in de warmtetransitie.

00:00:50

Interviewer: Goedenavond allemaal. Als iedereen zijn plaats wil innemen, dan zou ik graag beginnen met deze vergadering. Van harte welkom allemaal hier in de zaal. Raadsleden, wethouders, betrokkenen, maar ook de mensen die thuis meekijken. Vanavond hebben we een zogeheten spoeddebat. Dat is aangevraagd door de fractie Mens en Milieu Ede en ondersteund door alle andere fracties. En het gaat over het Warmtebedrijf Ede. Tenminste de ontwikkelingen. De aanleiding was het recente nieuwsbericht over de import van niet-gecertificeerde boomstammen uit Schotland. En dan zou ik graag nu het woord geven aan iemand van D66. En ik zie de heer Elvering opstaan.

00:01:34

Sam Elvering: Dank u wel, voorzitter. Ik herkende me een beetje in het verhaal van de heer Wesselius. Ik moest een beetje lachen, want mijn eerste zin is net zoals die van hem: daar gaan we weer. Want opnieuw een spoeddebat. Opnieuw wordt de waarheid achtergehouden. En opnieuw staat de gemeente met lege handen. Dit warmtebedrijf lijkt een abonnement te hebben op spoeddebatten, maar niet op het vertellen van de waarheid en ook niet op het nakomen van haar eigen belofte. En laat me even een korte samenvatting geven van wat we in de afgelopen jaren allemaal hebben gezien. Tienduizend Schotse bomen gingen de Edese biomassacentrales in.

00:02:08

Sam Elvering: Dat terwijl het snipperhout uit 150 kilometer hier vandaan zou komen. Eerst werd alles ontkend en later bleek de directeur er zelf voor getekend te hebben. September 2024, precies een jaar geleden, ook al een spoeddebat omdat duurzaamheidsclaims niet waar bleken te zijn. Januari 2024. Tweeduizend Edenaren zitten in de kou door het stoppen van de warmtelevering. Mei 2024. Diezelfde mensen krijgen geen compensatie, en diezelfde maand stoot het bedrijf tot wel 40 keer de maximaal toegestane hoeveelheid ammoniak uit. En nu? Nu staan we hier gewoon weer. Daarom vraag ik aan het college: waar stopt dit? Hoe vaak moet dit nog gebeuren voordat we een echte lijn trekken?

00:02:55

Omroeper: Een lijn trekken in een proces dat al jaren duurt. Wat vraagt de energie- en warmtetransitie van raadsleden en hoe gaan zij om met de bijbehorende spanningen? In Ede was er vorig jaar midden in de winter een grote storing en bleven bewoners klagen over de uitstoot van de centrale. Sam Elvering, fractievoorzitter van D66 Ede, is één van de aanvragers van het spoeddebat, dit keer over de herkomst van de brandstof in de biomassacentrale.

00:03:23

Interviewer: Of all places.

PF31 E2.mp3

00:03:25

Sam Elvering: Wat mij betreft een schandalig verhaal. Je verzint het eigenlijk niet zo gek. Een bedrijf wat al jaren zegt, ook in de raadzaal nog heeft herhaald: al het hout komt van 150 kilometer rondom Ede en het is vooral resthout uit de bossen. En dat dan uiteindelijk 10.000 boomstammen uit Schotland blijken te zijn.

00:03:44

Interviewer: Hoe kwamen jullie daarachter?

00:03:47

Sam Elvering: Ik geloof dat het Omroep Gelderland was, die daar onderzoek naar heeft gedaan. Zo zien we maar weer het belang van goede media ook in het politieke veld. Maar die heeft dit onderzocht, hoe een levering in Rotterdam is aangekomen en waar die uiteindelijk heen is gegaan. En die bleek naar een plek te gaan waar het warmtebedrijf dan beweert zijn hout vandaan haalt. Die past nu zijn verhaal aan naar: de plekken waar we het hout vandaan halen, dat betekent voor ons de houtopslag. Die moet 150 kilometer van Ede vandaan zijn. Ik vind dat gewoon een boevenverhaal. Dat is gewoon niet waar. Dat is nooit wat ze, dat is niet wat ze ooit bedoeld hebben toen ze het hier in de raadszaal zeiden.

00:04:27

Interviewer: Wat zijn de grootste dilemma's voor jou in dit dossier?

00:04:31

Sam Elvering: Dat je aan de ene kant zo snel mogelijk af wil van biomassa en dat je weet dat het vervuילend is, maar tegelijkertijd ook weet dat ontzettend veel huishoudens voor hun warmte hier in Ede afhankelijk zijn van dit warmtebedrijf, zoals het er nu ligt. En dat we het niet van morgen op vandaag of van vandaag op morgen kunnen afsluiten. Dat zou je wel graag willen, want je gunt het de wijk dat ze van de biomassacentrale afkomen en dat we overstappen op echt duurzame energie. Maar dat is niet zo geregeld.

00:04:59

Interviewer: En hoe communiceer je dat dan naar bewoners?

00:05:02

Sam Elvering: Door in gesprek duidelijk te zeggen: ik zie het probleem dat u heeft, de veel te hoge uitstoot. Wat ik zei, 40 keer te veel ammoniakuitstoot in de gemeente bij een van de centrales. En daarbij ook de ambitie uitspreken: we willen er zo snel mogelijk vanaf en we moeten stoppen met het ongebreideld uitbreiden van dit netwerk en zo snel mogelijk aan de slag met de Wet collectieve warmte, die dan uit Den Haag komt. Maar daarbij ook wel zeggen: dat kan niet van vandaag op morgen.

00:05:28

Interviewer: Maar is dat dan een kwestie van dat gewoon helder zeggen tegen bewoners? Want die zijn natuurlijk ook gefrustreerd daarover.

00:05:37

Sam Elvering: Maar ik geloof ook wel dat een deel van de frustratie komt omdat we A, het gewoon niet goed gedaan hebben in het verleden en ook wel beloftes hebben gedaan die niet waar te maken zijn. Dus op het moment dat je bij bewoners komt en zegt: wij gaan daar gewoon vanaf, van die biomassa, dat is gewoon geen eerlijk verhaal. Niet voor nu. De ambitie hebben we 100 procent om dat te doen, en dat

PF31 E2.mp3

moeten we zo snel mogelijk doen. Maar nogmaals, van vandaag op morgen van biomassa af, of binnen een jaar, dat gaat hem gewoon niet worden.

00:06:05

Interviewer: Hoe komen bewoners vervolgens bij je terug? Wat merk je?

00:06:09

Sam Elvering: Ze maken zich vooral heel veel zorgen. Ik bedoel, als je dan hoort dat de uitstoot 40 keer de maximale toegestane hoeveelheid ammoniak is uit zo'n centrale, dan maak je je natuurlijk zorgen over je gezondheid. En terecht, want zo'n bedrijf moet ook voldoen aan de wet. Dus daarom hebben we als D66 hier ook gezegd: begin met continumetingen en maak die dan ook openbaar. Wees een beetje proactief als bedrijf om al die, soms ook spookverhalen, soms hele terechte verhalen over je uitstoot, om die te voorzien van de waarheid. En als je 40 keer te veel uitstoot, moet je daar ook voor beboet worden en moet je ook direct aanpassingen doen aan je proces. Maar dat kan niet, want dan gaat het direct ten koste van de gezondheid van omwonenden.

00:06:50

Interviewer: En hoe krijg je grip op zo'n complex dossier?

00:06:57

Sam Elvering: Als je de warmtetransitie als voorbeeld neemt. We hebben natuurlijk de nieuwe Wet collectieve warmte, die door de Tweede Kamer is aangenomen en waar de Eerste Kamer ik geloof eind dit jaar een beslissing over moet nemen. Dat verandert ontzettend veel in hoe we met een warmtebedrijf omgaan. We worden dan namelijk minstens 50 procent eigenaar van een bedrijf, of dat moeten we worden. Er komen maximumprijzen die niet meer aan gasprijen gekoppeld zijn voor warmte. Er zitten echt hele goede dingen in, maar het roept ook vragen op: hoe gaan we dat dan precies doen?

00:07:25

Sam Elvering: Dus we hebben hier, ik geloof nu een half jaar of een jaar geleden alweer, bijvoorbeeld een informatieve sessie aangevraagd met: zorg dat juristen en mensen die heel goed zijn in de inhoud, ons gewoon eens door die wet meenemen en ons eens vertellen: wat zijn de opties die we straks hebben. En hoe gaan we dat doen? En dat hebben we nu een half jaar, een jaar geleden gedaan. Maar wat mij betreft doen we dat nog een keer op het moment dat de wet is aangenomen. Want hoe gaan we dingen aanpakken als we voor de helft eigenaar worden van een bedrijf? Dat gaat heel veel geld kosten. Wie gaat dat betalen bijvoorbeeld? En vinden we dat ethisch verantwoord, dat een bedrijf allerlei dingen heeft gedaan die of volgens de wet niet mochten, of waarvan je kan afvragen - ze mochten volgens de wet misschien wel, maar zijn alsnog verwerpelijk - of je dat dan wel wil.

00:08:10

Interviewer: Dus je moet je eigenlijk, als raadslid is het zaakje continu, want wetgeving verandert, er zijn innovaties, dus je moet als raadslid je continu laten bijscholen door experts?

00:08:24

Sam Elvering: Ik werk in mijn dagelijks leven ook in de Tweede Kamer. En daar heb je heel veel technische briefings en rondetafelgesprekken waarin experts of

PF31 E2.mp3

ambtenaren komen uitleggen hoe iets werkt. En dat hebben we hier ook vaak in de vorm van informatieve sessies van mensen van binnenuit de gemeente. Maar dit is zo'n groot vraagstuk dat je alleen maar de juiste kennis binnenhaalt door ook, nogmaals, juristen of experts van ver buiten Ede hierheen te halen, die ons dan kunnen vertellen: wat zijn straks de opties? En ook het college onder druk te zetten dat als ze een bepaalde keuze maken, dat ze in zo'n beleidsstuk of zo'n visie die ze met ons delen, dan ook alle alternatieve opties zetten met: wat had er nog meer gekund en wat waren de voor- en nadelen daarvan?

00:09:04

Sam Elvering: Want dat wordt nu vaak heel summier een klein beetje toegelicht. Maar dat is de enige manier hoe de raad nog grip houdt op die hele grote vraagstukken. Waar een wethouder en een college natuurlijk een hele batterij aan ambtenaren heeft om dat voor te bereiden, moeten wij het als D66 met zijn zessen doen. Vier raadsleden en twee fractievolgers. En dat is pittig.

00:09:25

Interviewer: Dus eigenlijk is het ook een vraag van raadsleden aan het college om meer informatie over alternatieven te krijgen?

00:09:35

Sam Elvering: Stel het college kiest ervoor om een bepaalde wijk, alsnog een nieuwe wijk, aan te sluiten op het warmtenet. Dan wil je dat er uitgebreid onder gezet wordt: wat waren de andere alternatieven? Gas mag niet meer. Hybride warmtepompen had gekund of vol elektrische warmtepomp had gekund, maar dat betekent dit en dit voor de netcongestie. Dat zal pas kunnen vanaf dit jaar. Zou de woningbouw vertragen of zoiets. Gewoon om in kaart te brengen: wat zijn de alternatieven? Om ook duidelijk te schetsen. Soms is de keuze niet anders en soms wordt gedaan alsof er geen andere keuze is. En dat moet veel duidelijker op papier komen.

00:10:11

Interviewer: En helpt het? Want je hebt een aantal spoeddebatten ook aangevraagd. Wat helpt om dingen hier erdoorheen te krijgen of dingen op de agenda te zetten? Wat merk jij dat tactisch handig is als raadslid om daarin te doen?

00:10:28

Sam Elvering: Aan de ene kant scherp op de bal zitten. Dus die spoeddebatten waren echt nodig, omdat dat ging over situaties waar de wethouder bijvoorbeeld had gezegd: alles wat erin gaat, is duurzaam. En dat bleek veel eerder al dat dat absoluut niet het geval was. Dus dat de wethouder daar zijn woorden terug moest nemen. In dat debat of een eerder debat hebben we dus ook gezegd: begin met die continuemetingen, want mensen maken zich terecht zorgen over hun gezondheid op het moment dat ze verhalen horen dat die uitstoot veel te hoog is. Maar tegelijkertijd ook - dus dat is de korte termijn - tegelijkertijd ook het zicht houden op die lange termijn. Als die Wet collectieve warmte er komt, hoe we daar dan mee omgaan.

00:11:07

Sam Elvering: En hoe we er niet voor zorgen dat het college straks een voldongen feit op tafel legt, maar dat we als raad echt aan de voorkant al vragen: we willen hierin meegenomen worden. Dus de dag dat die wet erdoorheen komt, willen we, in de daaropvolgende maanden willen we bijgepraat worden. Wat betekent dit? Willen

PF31 E2.mp3

we een duidelijk pad van het college. Hoe gaat u dit dan implementeren? Want we zullen een aantal jaren krijgen dat het warmtebedrijf in Edes geval in handen moet komen van de gemeente voor minstens 50 procent. Hoe gaat die nieuwe prijsbepaling dan precies gebeuren? En hoe zorgen we ervoor dat we...

00:11:41

Omroeper: Geen voldongen feiten, maar aan de voorkant invloed uitoefenen. Precies dat viel oud-griffier Gerrit Hagelstein op tijdens zijn ambt, dat hij twintig jaar vervulde en waar hij honderden raadsleden in de raad voorbij zag komen. Net met pensioen blikt hij terug op hoe hij raadsleden met de warmtetransitie zag worstelen.

00:12:01

Gerrit Hagelstein: Omdat de warmtetransitie iets is waar de raad en de inwoners zelf niet voor gekozen hebben, maar het is een beetje over ze uitgestort. Het is van het Rijk begonnen. Gas ging eraf en toen moesten er andere bronnen aangewend worden. Gemeenten moeten daaraan bijdragen. En dat is iets wat al begonnen is voordat raden daar zelf ideeën over hadden. Dus in de hele ideeënvorming loopt de raad daar ook een beetje achteraan. En dat is wel bij de energietransitie nog steeds het geval.

00:12:33

Interviewer: En wat betekent dat dan, dat er achteraan lopen? Wat is dat in de praktijk?

00:12:38

Gerrit Hagelstein: Dat informatie over de stand van zaken, wat nodig is, wat doelen zijn, dat raden daar eigenlijk niet bij betrokken zijn. Dat zijn allemaal dingen die van hogerhand worden bepaald. In het jargon heet dat: als kaders worden neergelegd. En dan is het aan de gemeente, de gemeenteraad uiteindelijk, om dat ook uit te voeren en daar uitvoeringsbeslissing aan te nemen. En namens de raad doet het college dat dan weer. Maar dan zit je al heel erg in de pijn van de besluitvorming die ervoor al geweest is. En dat maakt dat je - dat geldt voor andere terreinen ook - dat gemeenten steeds meer een soort uitvoeringsorganisatie worden van beleid van hogerhand.

00:13:16

Interviewer: Terwijl een gemeenteraad voor ons democratisch bestel natuurlijk zo belangrijk is.

00:13:21

Gerrit Hagelstein: Zeker.

00:13:23

Interviewer: Dat wringt natuurlijk.

00:13:25

Gerrit Hagelstein: Zeker. En dat vinden raadsleden zelf ook, want hun idee van: ik ben in de politiek gegaan om iets voor elkaar te krijgen. Ik heb verschillende gesproken die zeggen: de marges zijn wel heel minimaal.

00:13:37

Interviewer: En hoe kan je dan als raadslid daar toch, misschien niet doorheen breken, maar een gaatje vinden om iets gedaan te krijgen?

PF31 E2.mp3

00:13:47

Gerrit Hagelstein: Door zelf heel goed op de hoogte te zijn of je op de hoogte te stellen van de dingen die spelen, en aan de voorkant ook proberen te fantaseren van: wat voor gevolgen heeft deze ontwikkeling voor onze gemeente? En hoe kan ik daar nu, op dit moment, al iets van zeggen of vinden, zodat ik er nog aan de voorkant enige richting of sturing aan kan geven? Dat vergt dat je heel goed in je eigen dossiers of de dingen die rondom gemeente of beleid spelen, geïnformeerd bent. Dat kunnen raadsleden zelf doen, dat kunnen fracties doen. Dat mag je soms ook van het college vragen om raadsleden daarover te informeren. Dat speelt denk ik veel minder. Colleges komen toch pas naar de raad als ze iets van politiek draagvlak zoeken.

00:14:28

Gerrit Hagelstein: Gaan niet aan de voorkant alle ingewikkelde dingen aan de raad voorleggen. Dat gaan ze zelf doen. En griffiers en griffies kunnen daar ook een belangrijke rol in spelen, door die informatie proactief aan raden ter hand te stellen of te delen, of ze te wijzen op ontwikkelingen.

00:14:42

Interviewer: Volgens mij noemde u dat the window of opportunity creëren?

00:14:47

Gerrit Hagelstein: Ja. In termen van agendavorming ook kijken wat de lange lijnen zijn en waar de beleidsvensters - zoals het in het Nederlands heet - ook te benutten. En ook het venster letterlijk open te zetten voor even een kijk op een andere richting.

00:15:05

Interviewer: En u noemde ook eerder dat vastzitten een bestuurlijke spaghetti. Kunt u die term uitleggen?

00:15:12

Gerrit Hagelstein: Alle samenwerkingsverbanden die er in Nederland zijn - een deel is vrijwillig, een deel is verplicht van het Rijk uit opgelegd - daarin moeten gemeenten op allerlei gebied samenwerken. Arbeidsmarktregio's, veiligheidsregio's, handhaving, de omgevingsdiensten, afvalverwijdering. Met name ook de Jeugdwet, dat is een nieuwe wet, de jeugdhulpregio's. Daarin moeten gemeenten samenwerken. En als je samenwerkt, dan moet je ook niet alleen je eigen zin doordrijven. Want als je met maar zestien of twintig andere gemeenten dat moet doen, dan verdampt je eigen invloed wel een beetje. En dan moet je ook concessies doen. Dat moet je dan weer ook als... De colleges zijn daar leidend in, en de raden zijn volgend. En dat maakt dat raden zelfs wel denken: maar wij hebben daar geen grip op.

00:15:57

Gerrit Hagelstein: En er zijn wel wat middelen die wij in Ede ook geprobeerd hebben te organiseren, om die raadsleden aan de voorkant ook wat meer zicht te geven op wat er gebeurt, zodat ze op basis daarvan kunnen zeggen: hier willen we wat van vinden of daar willen we invloed op uitoefenen.

00:16:13

Interviewer: En kunt u voor de warmtetransitie daar voorbeelden van geven?

00:16:16

Gerrit Hagelstein: Daar is dat nog niet gelukt. Maar op andere gebieden wel. Daar

PF31 E2.mp3

zijn wat klankbordgroepen tegen een bestuur van een gemeenschappelijke regeling aangehangen, zodat je daar eerder in geïnformeerd bent. En ook een ambtelijke wisselwerking is, politiek en bestuurlijk, ook wel een beetje met die bestuurders. Maar bij de energietransitie, bij de warmteovergang is dat lastiger, omdat daar niet een hele concrete organisatie is die daarop aanspreekbaar is. Dat is nog een, dat is deels de provincie, dat zijn deels de RES-regio's, de regionale energiestrategieën die ook in regio's worden opgesteld. Daar speelt stikstofbeleid dan weer doorheen. Die maakt dat heel veel dingen nu niet kunnen. Windmolens aanleggen en andere dingen ook.

00:16:58

Gerrit Hagelstein: Natuurbehoud heeft op de Veluwe een belangrijke rem gezet op de ontwikkeling van duurzame energie. Dus dat zijn allemaal dingen die heel veel schakels vergen. En dat maakt dat je daar als één gemeenteraad niet makkelijk grip op krijgt.

00:17:13

Omroeper: Radenlopen in ideeënvorming achteraan. Maar hoe kan je als raadslid dan toch gaatjes vinden om iets voor elkaar te krijgen? Erik Wesselius probeert het met zijn partij Mens en Milieu Ede.

00:17:27

Interviewer: De discussie aanjagen over zo'n onderwerp. De bewoners die bellen jullie, die proberen aan de bel te trekken. Uiteindelijk proberen jullie ook weer aan de bel te trekken. Hoe doe je dat? Hoe zorg je dat zo'n onderwerp, dat niemand hier meer onderuit kan?

00:17:42

Erik Wesselius: Dat is juist de grote vraag. De grote uitdaging is, omdat het college zegt steeds van: we kunnen niet zoveel. Het is gewoon het warmtenet. Gaan we naar de ACM. Zeggen ze tegen mensen die zonder warmte hebben gezeten: wij kunnen helemaal niks. Met de uitstoot zeggen ze van: daar is de gemeente ook aan het handhaven. Dat is zo. Maar al die dwangsommen, die worden door het warmtebedrijf bestreden bij de rechter. Dus dat loopt ook niet zo lekker. Intussen gaat alles gewoon door zoals het gaat. Er wordt al een jaar lang gesteggeld nu over die continumetingen. Als wij daarnaar kijken, dan denken wij van: het college had daar wel even wat steviger bovenop kunnen zitten, en niet dat we nu nog steeds...

00:18:33

Erik Wesselius: Dus daar zullen we nu ook volgende week in een motie echt zeggen van: zorg dat het nu binnen acht weken geregeld is. Want dit kan zo niet langer. Je kunt die mensen niet langer in de kou laten zitten.

00:18:43

Interviewer: Hoe kan je als raadslid bijdragen aan een transparante overheid?

00:18:49

Erik Wesselius: Een van de manieren waarop ik dat probeer... Binnen onze gemeenteraad verlopen nog een aantal dingen niet helemaal transparant. Bijvoorbeeld, we hebben raadsworkgroepen, je hebt soms een woordvoerdersoverleg. En in Ede was dat allemaal heel vaak niet openbaar. En wij gaan niet meer naar overleggen toe die niet openbaar zijn, tenzij er een geldige

PF31 E2.mp3

reden is dat iets niet openbaar is. Daar zijn wettelijke voorwaarden voor. Dus dan moet het iets te maken hebben met bedrijfsgeheimen of met iets persoonlijks van iemand. Dan helemaal akkoord, dan moet het geheim zijn. Maar overlegjes waarin je al dingen politiek gaat aftikken van tevoren, dat je al de raadsvergadering in het geheim al voordoet, dat je al weet hoe alle fracties erin staan. En dan ga je het nog een keer daarna overdoen in de gemeenteraad.

00:19:51

Interviewer: En hoe wordt daarop gereageerd, dat jij dan zegt: wij komen gewoon niet? Is het dan jammer, dan ben je er niet bij of verandert er iets?

00:19:59

Erik Wesselius: Dat denk ik een beetje. En in het presidium heb ik een flink conflict lopen, en daar ligt een initiatiefvoorstel klaar. Maar dat zal waarschijnlijk niet een meerderheid krijgen. Tenminste, zoals de kaarten tot nu toe hebben gelegen. Dus heb ik ook niet heel erg haast om dat in te dienen.

00:20:21

Interviewer: En waarom is die transparantie zo belangrijk?

00:20:24

Erik Wesselius: Ik vind dat belangrijk omdat ik vind dat burgers moeten kunnen, inwoners van Ede moeten kunnen volgen hoe besluiten hier tot stand komen. Dat lijkt me cruciaal. Anders gaan mensen... Mensen zijn al een beetje achterdochtig richting de politiek. Dat wordt alleen maar groter als je hele stukken gaat afschermen, zonder dat je daar hele goede, duidelijke redenen voor kunt noemen. Dat lijkt me fataal voor het aanzien en steun voor de lokale politiek.

00:20:56

Interviewer: Dus de metingen van het warmtebedrijf, die zijn nog altijd niet openbaar?

00:21:00

Erik Wesselius: Nee. Een oud punt is: het warmtebedrijf doet helemaal geen continuemetingen. Het warmtebedrijf zegt: we hebben een soort logboek en daar leggen we onze bedrijfsprocessen in vast. En dat schijnt ergens in de Omgevingswet te staan, dat als je dat zo doet en je doet dat goed, dan is dat equivalent aan dat je gaat meten. Kun je opvattingen over hebben of dat goed is of slecht. Maar zo is het. Daar kunnen ze mee weggkomen. Nu heeft de gemeente gezegd van: maar daar nemen wij niet langer genoeg mee, want we hebben een aantal incidenten gehad. En we willen nu dat jullie gaan meten, dat je niet alleen maar dat logboek bijhoudt, maar dat je gaat meten aan de pijp.

00:21:44

Erik Wesselius: Dat hebben ze nu alweer meer dan een jaar weten op te rekken, en voor zover onze informatie als raadsleden reikt, is het gesprek daarover nu gaande, en zou dat hopelijk dan voor het eind van dit jaar... Ik kan het niet eens meer geloven dat het gaat gebeuren. Het is te absurd voor woorden. En daarom zou ik ook zeggen van: gemeente, als je echt serieus hierover bent, zet dan een camera erbij. Dat hebben ze ook bij de Tata Steel gedaan, een camera erop zetten. Dan kun je - een continucamera - dan kun je zien wanneer er rare rookwolken uitkomen. Een paar metertjes erbij, een fijnstofmetertje. Hoeft helemaal niet duur te zijn. Ik denk dat je

PF31 E2.mp3

zo'n heel setje voor een paar 100 euro bij elkaar gesprokkeld hebt. Een computertje erachter die dat automatisch verwerkt.

00:22:33

Erik Wesselius: En dan heb jij meteen, als er iets raars aan de hand is, heb je als gemeente meteen iets van, dan krijg je een soort alert van die computer, van die meetcomputer. En dan kun je gaan bellen met het warmtebedrijf: jongens, wij meten verhoogd fijnstof. Wat is er aan de hand?

00:22:51

Interviewer: En wat kan jij als raadslid doen om dat dan te verwezenlijken, dat dat er komt?

00:22:55

Erik Wesselius: Dat kunnen we dus voorstellen dat dat gaat gebeuren. We kunnen het college verder onder druk zetten. Maar uiteindelijk heb je niet... Je kunt nog een keer een motie van treurnis of wantrouwen of zo. Snap je? Je mogelijkheden zijn beperkt. Ik kan het niet afdwingen, met een motie al helemaal niet, met een amendement dan wel.

00:23:17

Omroeper: Wesselius zit in de oppositie. Hoe denkt een raadslid uit de coalitie over de rol van de raad en de ruimte om te sturen? Arie Barendrecht is fractievoorzitter van de ChristenUnie Ede.

00:23:30

Interviewer: Wij hoorden van een oud-griffier, Gerrit Hagelstein, hij vertelde ons dat het vaak voelt voor gemeenteraadsleden dat ze een beetje achterin de pijlpijn zitten van de besluitvorming. De overheid heeft al een en ander besloten en de gemeente is steeds meer een uitvoeringsorganisatie. Hoe zie jij dat?

00:23:50

Arie Barendrecht: Ik denk dat hij daar wel gedeeltelijk gelijk in heeft. Vooral als je zo'n groot programma hebt als energie en warmte. En juist bij die... Als je gaat kijken naar bijvoorbeeld warmtenetten of collectieve vormen van warmteopwek of energieopwek, dan zie je ook dat je bijvoorbeeld hele wijken nodig hebt. En dat kan je dus niet individueel regelen. Dus dat daar een bepaalde mate van... Dat er wat geduwd wordt. Dat komt vanuit Den Haag of vanuit de provincie. Dat begrijp ik. Maar daarmee kan je dus wel het gevoel hebben dat je voor een voldongen feit komt te staan.

00:24:31

Interviewer: En hoe ga je daar dan mee om als raadslid?

00:24:34

Arie Barendrecht: Door te kijken van: wat hebben wijken nu nodig? Wat we hier in Ede hebben gedaan met die Transitievisie Warmte is kijken naar: welke soorten wijken hebben we nu? Is een wijk slecht geïsoleerd? Hoe oud zijn die woningen? Zijn ze makkelijk aan te sluiten op een warmtenet of juist helemaal niet? Kunnen we in een wijk zelf lokale warmteopwek organiseren? Dus heel goed kijkt naar: welke vormen hebben we nu allemaal te bieden aan onze inwoners? En ook die wijken in te gaan. Dus dat is ook gebeurd, dat we als gemeente de wijken in zijn gegaan en zijn gaan ophalen bij de inwoners. Wat betekent het nu?

PF31 E2.mp3

00:25:20

Interviewer: Hoe heb jij de afgelopen jaren, en de problemen rond het warmtebedrijf, hoe heb jij dat ervaren vanuit de coalitie?

00:25:29

Arie Barendrecht: Dat we heel veel vragen hebben gesteld over: hoe kan het dat bijvoorbeeld claims rondom duurzaamheid niet worden waargemaakt? Dat we elke keer wel aan het eind van iets wat we meemaakten, het gevoel hadden: hoe gaan wij dit warmtebedrijf ergens krijgen waar we willen? En wat kunnen we überhaupt? Dat was vaak wel een beetje de afdronk van die... We hebben denk ik nu drie spoeddebatten gehad. Dus wat kan je dan op den duur nog doen? Denk je dan. Dat was vaak wel een beetje de afdronk van die dingen die we meemaakten. Zoals bijvoorbeeld een paar dagen geen warmtelevering in Ede. Of dat er dan toch opeens boven tafel kwam dat biomassa ergens was opgeslagen waar het niet hoorde. En laatst was het zo dat we biomassa kregen uit Schotland, terwijl ze toch hadden beloofd dat het binnen 100 tot 150 kilometer hier zou zijn.

00:26:34

Interviewer: Als je het hebt over dat vertrouwen, een groot probleem was ook het naar boven krijgen van informatie. Dat vertelden oppositieleden. Dat vertellen inwoners, dat het gewoon onduidelijk is, dat ze niet weten bij wie ze moeten zijn, dat ze geen cijfers hebben. Herkennen jullie dat beeld? En hoe kom je daar dan vervolgens toch aan?

00:26:57

Arie Barendrecht: Dat is iets echt. Dat is iets wat me echt stoort. Als je als warmtebedrijf echt een grote rolneming hebt in het warmtenet in Ede. Ik zou ook van een monopoliepositie kunnen spreken. Dan zeggen ze nog wel: het zijn verschillende BV's die samenwerken, maar dat is allemaal één en hetzelfde. Ik noem dat weleens een juridische kerstboom. Uiteindelijk in de top komt het bij elkaar, dus het is hetzelfde. En wat ik heel vervelend vind om te zien, is op het moment dat je dan vragen stelt over een casus - bijvoorbeeld een schoorsteen die heeft blijkbaar rook veroorzaakt - dan gaat een inwoner naar de omgevingsdienst. Die maakt daar een melding. Gaat de omgevingsdienst naar het woonbedrijf. En dan zegt dat woonbedrijf: nee, u krijgt daar geen antwoord op.

00:27:44

Arie Barendrecht: Ik vind dat heel frustrerend. En als ze dan bijvoorbeeld via een andere route dat proberen, dan gaat het warmtebedrijf naar de rechtbank om dat tegen te houden. Zo zie je dat vragen van twee, drie jaar geleden nog steeds bij de Raad van State liggen, om daar uiteindelijk een klap op te geven.

00:28:00

Interviewer: Van twee, drie jaar geleden? Dus nog steeds wordt daar geen openheid in gegeven?

00:28:02

Arie Barendrecht: Dat zijn dan bijvoorbeeld dan woonverzoeken. Wet op openbaar bestuur. Die liggen daar gewoon nog. En dat typeert dus wel een relatie. Dus ik zeg: dat is helemaal niet, dat is een hele slechte relatie die we hebben als gemeente en warmtebedrijf.

PF31 E2.mp3

00:28:19

Interviewer: Hoe zorg je als raadslid dat je wel met alle juridische kwesties, alle inzichten die ook veranderen, hoe zorg je dat je up-to-date blijft?

00:28:28

Arie Barendrecht: Er zijn echt wel instrumenten om daar de regie in te pakken. We hebben hier in de gemeente Ede afspraken gemaakt van: hoe betrek je inwoners bij zo'n proces? Dus er zijn best wel zaken waarvan je... Wij hebben weinig invloed op wat er aankomt. Maar hoe dat wordt gedaan in de praktijk, daar kan je echt wel invloed op uitoefenen, of zeggen: beste wethouder... Wij hebben de afspraak gemaakt dat we inwoners dat nieuws eerst brengen, dan een keer een informatiebijeenkomst hebben, dan nog een keertje ophalen. En dat zijn wel afspraken waarbij je kan zeggen, dat dat wel goed moet worden georganiseerd. Dus dat is niet per se dan de Wet collectieve warmte. Maar je hebt wel dan de participatieverordening hier in Ede. En participatie is altijd heel erg lastig.

00:29:23

Arie Barendrecht: Dat betekent dat je aan de voorkant hele goede kaders moet meegeven. Volgens mij moet er ook heel duidelijk worden gezegd: die Wet collectieve warmte komt eraan. Dat betekent voor uw wijk: dit is de beste optie. En dat betekent dit en dit en dit. En dit zijn nog elementen waar u dan nog invloed op zou kunnen uitoefenen. En je ziet ook wel wijken in Ede waar een groep bewoners zich verzamelt en zegt: wij gaan daar niet op wachten. Wij zien voor onze wijk deze vorm van energieopwek wel mogelijk. Dus je ziet ook daar wel weer beweging ontstaan. En dat zijn dan bewegingen die vaak voor het gevoel heel veel energie kosten, omdat je die bewoners echt nog soms wel eventjes moet laden, met de juiste termen en met de juiste dingen die ze moeten doen om dat voor elkaar te krijgen.

00:30:14

Arie Barendrecht: Maar juist van onderop. Als een wijk zegt: dit is onze vorm die we willen kiezen, dat zou ik van harte ondersteunen.

00:30:20

Interviewer: Hoe zie jij jouw rol als kadersteller?

00:30:22

Arie Barendrecht: Ik vind dat wel... Ik sta er altijd zo in dat... Ik kan niet alles weten. En zeker op het moment dat er zoveel elementen gaan meespelen in zo'n transitiedossier, waarbij soms dingen ook nog onduidelijk zijn, ga ik ook wel leunen op ambtenaren die wij hier hebben. En die stellen we gewoon geregeld vragen. En daar ben ik wel blij mee, dat die heel erg toegankelijk zijn. Om te zeggen: waar zitten we nou? En wat betekent dit nu? En ik weet ook dat de provincie Gelderland bezig is met een programma. En hoe verhoudt zich dat tot elkaar? En uiteindelijk zijn we wel kaderstellend. Wij behandelen het omgevingsplan ook over een aantal maanden hier in de raad, waarbij je dus dan wel scherp moet hebben: maar dit zijn ook onderdelen daarvan die daar consequenties voor hebben.

00:31:16

Interviewer: En welke kennis mis je nog? Wat probeer je in dit dossier nog te weten te komen? Waar probeer je nog grip op te krijgen?

PF31 E2.mp3

00:31:23

Arie Barendrecht: Wij hebben die hele transitievisies vastgesteld. Van: deze wijk gaat op warmtepompen, deze gaat over op een warmtenet. Deze wordt geïsoleerd en blijft nog heel even tijdelijk op gas tot een bepaalde tijd. En in die wijken waar dat warmtenet komt, daar zit je wel elke keer in je achterhoofd: op welke wijze kan ik wel waarborgen inbouwen voor onze inwoners? Dat op het moment dat we nadenken over: is zoiets betaalbaar? Dat die waarborgen steeds helderder worden. Daar is ook echt wel, worden echt wel stappen in gezet. Omdat je ook in andere gemeentes, zoals Utrecht, hebben ze een warmtenet stopgezet omdat ze dat niet waar konden maken. In Amsterdam waren problemen. Dus je ziet ook wel dat het echt nodig is.

00:32:16

Arie Barendrecht: Dus wat mij betreft gebeurt dat ook niet in Ede totdat die waarborgen er zijn. En stuur je daarop. En wat heb je daarvoor nodig? Dat je dus elke keer de vraag moet stellen: doen wij iets onomkeerbaar in het proces, zodat we niet verder in de fuik zijn gezwommen en dat we niet meer terug kunnen?

00:32:36

Omroeper: In de volgende aflevering van "Een heet dossier" van Platform31 hoor je hoe Edese raadsleden, oppositie en coalitie balanceren tussen politieke keuzes, maatschappelijke belangen en de invloed van private partijen. En hoe blijven ze koers houden in een dossier dat nooit af is? Dank voor het luisteren naar deze podcastserie van Platform31.